

Het forensische kindinterview: aanbevelingen door de European Association of Psychology and Law (EAPL)

36

Dit artikel presenteert tien richtlijnen voor het afnemen van forensische interviews met kinderen. De richtlijnen zijn opgesteld door onderzoekers actief binnen de European Association of Psychology and Law (EAPL) – een internationale wetenschappelijke vereniging van onderzoekers en professionals op het gebied van de rechtspsychologie. De richtlijnen zijn gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek en gericht op het waarborgen van de validiteit en betrouwbaarheid van kindvriendelijke interviews met slachtoffers en getuigen van misdrijven. In het artikel wordt het belang van evidence-based interviewmethoden benadrukt, evenals het opbouwen van een vertrouwensband met het kind. De interviews worden bij voorkeur stapsgewijs opgebouwd, waarbij suggestieve vragen worden vermeden en aandacht wordt besteed aan de emotionele toestand van het kind. Er wordt tevens geadviseerd om interviews audiovisueel op te nemen en aandacht te besteden aan culturele aspecten. Het artikel benadrukt het belang van gespecialiseerde training voor interviewers om de kwaliteit van de interviews te waarborgen, met als doel zowel het welzijn van het kind te beschermen als betrouwbare informatie te verkrijgen.

Kinderen die in Nederland getuige of slachtoffer zijn van incidenten zoals huiselijk geweld of mishandeling kunnen door verschillende instanties worden gehoord. Wanneer het incident plaatsvindt in een strafrechtelijke context worden kinderen gehoord door gecertificeerde zedenrechercheurs in kindvriendelijke verhoorstudio's. Buiten interviews bij de politie kunnen kinderen ook gehoord worden door professionals werkende bij Veilig Thuis (Kinderbescherming) en/of de Raad voor de Kinderbescherming. In Nederland worden kindinterviewers bij Veilig Thuis getraind in het National Institute of Child Health and Human Development Protocol (NICHD-protocol).¹

1. Inleiding

Wanneer kinderen het slachtoffer zijn van een misdrijf, geweld of misbruik, zijn hun verklaringen vaak het belangrijkste bewijs in een strafrechtelijk onderzoek. Zowel binnen als buiten Europa zijn er echter aanzienlijke verschillen in de manier waarop kinderen op een forensische wijze worden geïnterviewd. Volgens een recent overzichtsartikel worden meer dan dertig verschillende

forensische interviewmethoden gebruikt in verschillende landen voor kinderen als slachtoffers van seksueel misbruik.² Deze variaties leiden ertoe dat soms interviewmethoden worden toegepast die niet in overeenstemming zijn met wetenschappelijke aanbevelingen.³ Dit kan niet alleen schadelijk zijn voor het kind, maar ook nadelige gevolgen hebben voor de uitkomsten van strafrechtelijke of civiele procedures. Het staat ook haaks op het recht van elk kind om op gelijke wijze gehoord te worden, zoals vastgelegd in het Verdrag van de Rechten van het Kind (CRC).⁴ Het gebruik van wetenschappelijk onderbouwde protocollen is daarom essentieel om te zorgen voor uniformiteit in de praktijken tussen landen. Op basis van wetenschappelijk onderzoek zijn duidelijke standaarden opgesteld voor de uitvoering van forensische kindinterviews, ook wel *best practices* genoemd. Dit artikel biedt een overzicht van de huidige stand van zaken met betrekking tot deze forensische kindinterviews. Het artikel is bedoeld voor professionals in de praktijk als naslagwerk over de beste en effectiefste methoden voor het afnemen van dergelijke interviews.

* Dr. L.M. Geven is universitair docent aan het Instituut voor Strafrecht & Criminologie, Universiteit Leiden.

** Prof. H. Otgaar is hoogleraar Rechtspsychologie en werkzaam aan de Universiteit Maastricht en de Katholieke Universiteit Leuven

1. M.E. Lamb, Y. Orbach, I. Hershkowitz, P.W. Esplin & D. Horowitz, 'A structured forensic interview protocol improves the quality and informativeness of investigative interviews with children: A review of research using the NICHD Investigative Interview Protocol', *Child abuse & neglect* (31) 2007, afl. 11/12, p. 1201-1231.
2. D. Fernandes, J.P. Gomes, P.B. Albuquerque & M. Matos, 'Forensic interview techniques in child sexual abuse cases: a scoping review', *Trauma, Violence, & Abuse* (25) 2024, afl. 2, p. 1382-1396.
3. O. Cirlugea & W.T. O'Donohue, 'Review of psychometrics of forensic interview protocols with children', in: W.T. O'Donohue & M. Fanetti (red.), *Forensic interviews regarding child sexual abuse*, Cham: Springer 2016, p. 237-255; H. Otgaar, D. La Rooy, R. Horselenberg, I. Hershkowitz, C. de Ruiter, L. Blezer, R. Kidane & R. Kollau, 'Assessing the quality of child investigative interviewing in the Netherlands', *Applied Cognitive Psychology* (33) 2019, afl. 5, p. 889-897.
4. Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind (CRC) benadrukt dat: 'Onderzoek naar gevallen van geweld, of dit nu door het kind zelf, een vertegenwoordiger of een externe partij wordt gemeld, moet worden uitgevoerd door gekwalificeerde professionals die specifieke en uitgebreide training hebben ontvangen. Het onderzoek moet gericht zijn op de rechten van het kind en gevoelig zijn voor de situatie van het kind. Strikte maar kindvriendelijke onderzoeksprocedures helpen om geweld correct te identificeren en kunnen bewijs leveren voor administratieve, civiele, kindbeschermings- en strafprocedures. Er moet uiterste zorg worden genomen om te voorkomen dat het kind verder letsel oploopt tijdens het onderzoek' (Algemene Opmerking nr. 13 van het VNCR).'

In dit overzichtsartikel beschrijven we de belangrijkste bevindingen over het interviewen van kinderen tijdens opsporingsonderzoeken en in de juridische context. De nadruk ligt hierbij op valide en betrouwbare methoden voor het interviewen van kinderen. Ons doel is daarom om richtlijnen te bieden die in alle Europese landen, ongeacht het specifieke rechtsstelsel, gevolgd kunnen worden bij forensische kindinterviews. Hoewel deze richtlijnen als leidraad dienen, genieten ze consensus onder vele deskundigen en worden ze ondersteund door meta-analyses en ander wetenschappelijk onderzoek. De richtlijnen zijn bedoeld om meer uniformiteit te waarborgen bij professionals die kinderen interviewen en om kinderen te beschermen tegen mogelijk schadelijke interviewmethoden.

De richtlijnen zijn opgesteld door een omvangrijke groep wetenschappers en professionals die verbonden zijn aan de European Association of Psychology and Law (EAPL)⁵ en tezamen tot consensus zijn gekomen over de belangrijkste speerpunten van het forensisch kindinterview.⁶ Onder hen bevinden zich onderzoekers die recent zijn gepromoveerd op het gebied van kinderen als slachtoffers en getuigen, evenals ervaren onderzoekers en professionals die actief zijn in dit vakgebied – bijvoorbeeld als trainer van het afnemen van kindinterviews. De richtlijnen zijn opgesteld als aanvulling op bestaande kwaliteitsnormen⁷ die *evidence-based* verhoeren aanmoedigen, maar geen specifieke aanbevelingen bieden over welke technieken momenteel goed worden ondersteund door wetenschappelijk bewijs en toepasbaar zijn in de Europese context, of welk soort training ondervragers zouden moeten ontvangen.

De richtlijnen van het huidige protocol zijn specifiek ontwikkeld voor forensische kindinterviews, maar kunnen ook toegepast worden in andere situaties waarin kinderen worden geïnterviewd. Dit geldt bijvoorbeeld wanneer kinderen als verdachten worden geïnterviewd, in zaken waarbij de kindbescherming betrokken is, of in strafrechtelijke onderzoeken zoals mensenhandel, waarin kinderen zowel als slachtoffer en als dader kunnen worden beschouwd.

2. Tien belangrijke richtlijnen

1. Kinderen als slachtoffers en getuigen begrijpen

In Europa en wereldwijd voeren verschillende professionals interviews uit met kinderen die mogelijk slachtoffer zijn van misdrijven, geweld en verwaarlozing, of met kinderen die als vermeende daders worden beschouwd. Omdat geen enkel beroep expertise biedt die nodig is voor alle aspecten van professioneel forensisch kindinterviewen, wordt het aanbevolen dat interviewers beschikken over wetenschappelijke kennis over de volgende onderwerpen: (1) hoe het geheugen van kinderen werkt, (2) de taalvaardigheid van kinderen, (3) de sociale context die invloed kan hebben op kinderen tijdens gesprekken met volwassenen, (4) de vatbaarheid van kinderen voor suggesties van volwassenen en (5) factoren die de onthulling van seksueel misbruik (de *disclosure*) kunnen beïnvloeden. Het is raadzaam dat interviewers aandacht besteden aan het opbouwen van een vertrouwensband met het kind en ondersteuning bieden tijdens het interview.⁸ Ze dienen de vaardigheid te bezitten om een vertrouwensband te creëren en te onderhouden. Daarnaast is het wenselijk dat ze kennis hebben van de praktische aspecten van strafrechtelijk en civiel onderzoek en de relevante juridische context waarin het interview plaatsvindt.

2. Evidence-based interviewen van kinderen

Bij interviews over vermeend misbruik moeten kinderen op een passende en wetenschappelijk onderbouwde manier worden benaderd. Het wordt aangeraden om gevalideerde interviewprotocollen te volgen, zoals het NICHD-interviewprotocol of andere op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde methoden, die de nadruk leggen op het verkrijgen van zo veel mogelijk nauwkeurige informatie. Door het gebruik van niet-sturende en open vragen kan het kind een gedetailleerde en betrouwbare verklaring geven. Dit gegeven wordt bijvoorbeeld ondersteund door een meta-analyse die laat zien dat interviewers getraind in het NICHD-protocol meer open vragen stellen en meer details van kinderen verkrijgen dan interviewers die niet hierin zijn getraind.⁹

3. Fasen van het kindinterview en het belang van een goede voorbereiding van het kind

Het kindinterview wordt idealiter opgebouwd in verschillende fasen, elk ontworpen om de vermeende feiten zorgvuldig en in het tempo van het kind te onder-

5. J. Korkman, H. Otgaar, L.M. Geven, R. Bull, M. Cyr, I. Hershkowitz, J.-M. Mäkelä, M. Mattison, R. Milne, P. Santtila, P. van Koppen, A. Memon, M. Danby, L. Filipovic, F.J. Garcia, E. Gewehr, O. Gomes Bell, L. Järvillehto, K. Kask, A. Körner, E. Lacey, J. Lavoie, M. Magnusson, Q.C. Miller, T. Pakkanen, C.E. Peixoto, C. Perez, F. Pompèdda, I.A. Su, N.E.J. Sumampouw, C. van Golde, G. Waterhouse, A. Zappalà & R. Volbert.

6. Voor uitgebreide aanbevelingen en verwijzingen, raadpleeg het volledige artikel: J. Korkman, H. Otgaar, L.M. Geven, R. Bull, M. Cyr, I. Hershkowitz, J.-M. Mäkelä, M. Mattison, R. Milne, P. Santtila, P. van Koppen, A. Memon, M. Danby, L. Filipovic, F.J. Garcia, E. Gewehr, O. Gomes Bell, L. Järvillehto, K. Kask, A. Körner, E. Lacey, J. Lavoie, M. Magnusson, Q.C. Miller, T. Pakkanen, C.E. Peixoto, C. Perez, F. Pompèdda, I.A. Su, N.E.J. Sumampouw, C. van Golde, G. Waterhouse, A. Zappalà & R. Volbert, 'White paper on forensic child interviewing: research-based recommendations by the European Association of Psychology and Law', *Psychology, Crime and Law* 2024, p. 1-44.

7. Zie Council of the Baltic Sea States, *The PROMISE Barnahus Quality Standards: Guidance for Multidisciplinary and Interagency Response to Child Victims and Witnesses of Violence* (PROMISE Project Series), Council of the Baltic Sea States Secretariat and Child Circle, 2017, cbss.org/publications/the-promise-barnahus-quality-standards en *The Méndez Principles on Effective Interviewing: A tool for the implementation of the United Nations Convention against Torture*, appt.ch/en/mendez-principles-effective-interviewing.

8. D.A. Brown, M.E. Lamb, C. Lewis, M.E. Pipe, Y. Orbach & M. Wolfman, 'The NICHD investigative interview protocol: an analogue study', *Journal of experimental psychology: Applied* (19) 2013, afl. 4, p. 367.

9. L.R. Benia, N. Hauck-Filho, M. Dillenburger & L.M. Stein, 'The NICHD investigative interview protocol: A meta-analytic review', *Journal of child sexual abuse* (24) 2015, afl. 3, p. 259-279.

zoeken. Eerst wordt een vertrouwensband gecreëerd, gevolgd door het verkennen van de interviewsituatie met het kind, het doornemen van de basisregels van het interview, en een oefeninterview. Na afloop kan de interviewer vragen hoe het kind zich na het interview voelt en, voor zover mogelijk, duidelijkheid verschaffen over eventuele vervolgstappen. De gehele procedure dient kindgericht te zijn, waarbij de interviewer actief een vertrouwensband opbouwt en het kind ondersteunt zonder suggestief te zijn.

Forensische interviews met kinderen verlopen het beste wanneer ze helder gestructureerd zijn en bestaan uit meerdere fasen die het kind kunnen helpen bij het onthullen van informatie over de vermeende feiten.

In de **eerste fase** leren kinderen de basisregels van het interview. De interviewer legt het kind uit wat het kan verwachten van het interview en wat er van hem of haar als getuige wordt verwacht. Belangrijk hierbij is dat kinderen weten dat ze kunnen aangeven wanneer ze een vraag niet begrijpen of het antwoord niet weten.

De **tweede fase** richt zich op het opbouwen van een vertrouwensband met het kind. Dit kan worden bereikt door het kind te laten vertellen over dingen die het leuk vindt (bijvoorbeeld: 'Vertel me eens over de dingen die je leuk vindt om te doen') of door hem of haar een neutrale of plezierige recente gebeurtenis te laten beschrijven. Het doel is om het kind het gevoel te geven dat er naar hem of haar wordt geluisterd door middel van open vragen en actief luisteren.

In de derde fase krijgen kinderen een **oefeninterview** over een gebeurtenis die ze hebben meegemaakt, maar die niet gerelateerd is aan de kwestie van het interview (zoals vermeend misbruik). De interviewer kan bijvoorbeeld vragen stellen over wat het kind de dag ervoor heeft meegemaakt. Dit oefeninterview helpt kinderen vertrouwd te raken met het ophalen van herinneringen aan persoonlijke gebeurtenissen en te wennen aan het beantwoorden van open vragen. Een bijkomend voordeel van deze fase is dat interviewers kunnen oefenen in het stellen van open vragen.

Na de derde fase kunnen kinderen op een niet-sturende manier worden gevraagd naar de reden waarom ze worden geïnterviewd (indien ze hiervan op de hoogte zijn, bijvoorbeeld: 'Ik wil nu graag met je praten over waarom je hier vandaag bent.'). Wanneer kinderen iets vertellen, is het belangrijk om zo veel mogelijk open vragen te stellen (ook wel uitnodigende vragen genoemd), zoals 'Vertel eens meer'. Gerichte of gesloten vragen worden alleen ingezet als het kind geen spontane aanvullingen meer heeft. Na het stellen van gerichte of gesloten vragen (zoals 'Waar is het gebeurd?' of 'Is het thuis of ergens anders gebeurd?') dient de interviewer direct weer over te schakelen naar open vragen (bijvoorbeeld: 'Je zei dat het thuis gebeurde. Vertel daar eens meer over.'). Het is ook belangrijk om te vragen of

de vermeende gebeurtenis een keer of meerdere keren heeft plaatsgevonden en om de eerste onthulling te onderzoeken.

In de **afsluitende fase** wordt aanbevolen dat de interviewer aan het kind vraagt of er nog andere dingen zijn die de interviewer moeten weten, en dat het kind geïnformeerd wordt dat het altijd contact kan opnemen met de interviewer indien nodig. Tijdens deze fase is het belangrijk dat het kind het interview op een positieve manier afsluit.

4. **De houding van de interviewer en het toetsen van scenario's**

Bij het plannen, uitvoeren en beoordelen van het kindinterview is het aanbevelenswaardig dat interviewers scenario's toepassen om vooringenomenheid te voorkomen.¹⁰ Dit houdt in dat interviewers mogelijke alternatieve verklaringen voor de beschuldiging moeten overwegen en onderzoeken. Verdenkingen van misbruik kunnen soms ontstaan doordat de verklaringen van een kind verkeerd worden geïnterpreteerd, zelfs als er geen sprake is van misbruik. Aan de andere kant kunnen kinderen ook daadwerkelijke ervaringen met misbruik ontkennen, bijvoorbeeld ter bescherming van de dader en door gevoelens van schuld of schaamte. Het is raadzaam om open vragen te stellen om te voorkomen dat de focus enkel op één mogelijk scenario ligt.

5. **Het opnemen van interviews**

Het wordt aanbevolen om interviews met kinderen audiovisueel op te nemen, zodat de ontwikkeling van de verklaring van het kind in de loop van de tijd kan worden vastgelegd. Door de opname kunnen niet alleen de gestelde vragen (en de vragen die *niet* zijn gesteld) worden geëvalueerd, maar kan de opname ook dienen voor kwaliteitsbeoordeling en evaluatiedoeleinden. Vooral in een strafrechtelijke context wordt sterk aanbevolen om het volledige kindinterview in een vroeg stadium audiovisueel vast te leggen, zodat het als bewijs in de rechtszitting kan worden gebruikt en onnodige vervolginvestigingen kunnen worden vermeden.

6. **Aantal aanwezigen bij het interview**

Het wordt aangeraden dat alleen die personen die strikt noodzakelijk zijn voor het interview aanwezig zijn in de verhoorstudio. Een informele setting waarin het kind zich op zijn gemak voelt, kan bijdragen aan een eventuele *disclosure*, waarbij het kind over zijn of haar ervaringen in openheid kan vertellen.

7. **Culturele aspecten en gebruik van tolken in het interview**

Bij het interviewen van kinderen is het raadzaam dat interviewers rekening houden met culturele aspecten, zoals opvattingen over gender, seksualiteit en schaamte die van invloed kunnen zijn op hoe het kind zich uit. Culturele barrières, zoals taboes rondom seksualiteit en nadruk op maagdelijkheid, kunnen de bereidheid van kinderen om hun ervaringen te delen belemmeren en

10. A. Vredevelde, E.A. van Rosmalen, P.J. van Koppen, I.E. Dror & H. Otgaar, 'Legal psychologists as experts: guidelines for minimizing bias', *Psychology, Crime & Law* (30) 2024, afl. 7, p. 705-729; P.J. van Koppen & A.R. Mackor, 'A scenario approach to the Simonshaven case', *Topics in Cognitive Science* (12) 2020, afl. 4, p. 1132-1151.

extra terughoudendheid veroorzaken. Bovendien kan cultuur de ervaring van schaamte of andere negatieve emoties van het kind beïnvloeden, wat kan impliceren dat extra moeite nodig is om een vertrouwensband op te bouwen.

Wanneer een tolk wordt ingezet, is een zorgvuldige voorbereiding belangrijk. Interviewers en tolken dienen vooraf het interview gezamenlijk voor te bereiden, waarbij ze zich bewust zijn van de besproken onderwerpen, de mogelijke linguïstische en culturele verschillen en het belang van een nauwkeurige vertaling. Het is ook belangrijk om af te stemmen wanneer onderbrekingen tijdens het interview geoorloofd zijn. Tolken moeten officieel gecertificeerd zijn en, indien mogelijk, gespecialiseerde training hebben ontvangen in juridische en/of kinderinterviews om de complexiteit van het interviewproces te begrijpen en een nauwkeurige en respectvolle communicatie tussen het kind en de interviewer te waarborgen.

8. Het gebruik van poppen en lichaamstekeningen in het interview

Voorzichtigheid is geboden met het gebruik van poppen, tekeningen of andere visuele hulpmiddelen tijdens kindinterviews, omdat deze onterecht als indicatie van misbruik geïnterpreteerd kunnen worden. Het gebruik van anatomische poppen wordt daarom afgeraden.¹¹ Wanneer het kind moeite heeft met het benoemen van een lichaamsdeel of een ongebruikelijk woord gebruikt om een lichaamsdeel aan te duiden (zoals 'Hij raakte mijn bobo aan'), kan een lichaamstekening nuttig zijn, zodat het kind het lichaamsdeel kan aanwijzen.

9. Online kindinterviews

Het gebruik van online kindinterviews vertoont veelbelovende resultaten,¹² maar er is meer onderzoek nodig voordat gerichte aanbevelingen kunnen worden gedaan. Tot die tijd is de richtlijn om interviews persoonlijk uit te voeren, tenzij een expert fysiek niet beschikbaar is, zoals bij zeer afgelegen locaties of in noodsituaties die onmiddellijke actie vereisen.

10. Interviewtraining

Interviewers wordt aangeraden om een gespecialiseerde opleiding te volgen en regelmatig deel te nemen aan training en intervisie om de kwaliteit te waarborgen. Langdurige training over een periode blijkt effectiever dan eenmalige klassikale sessies.¹³ Training dient praktijkgerichte opdrachten en uitgebreide persoonlijke feedback te omvatten. Het is belangrijk om aandacht te besteden aan communicatiestijlen en het correct formuleren van open vragen, terwijl suggestieve of onnodig veel gerichte of gesloten vragen vermeden worden. Een aanbevolen praktijk is om opgenomen of geobserveerde interviews te analyseren tijdens trainingssessies, om zo de kwaliteit en hoeveelheid verkregen informatie van het kind te beoordelen.

3. Conclusie

Een zorgvuldig voorbereid forensisch kindinterview bevordert de validiteit en betrouwbaarheid van de verkregen informatie op een kindvriendelijke manier. Audiovisuele opnames bieden inzicht in de kwaliteit van het interview voor de juridische bewijsdoeleinden en zijn waardevol voor training. Deze richtlijnen benadrukken het belang van een wetenschappelijke aanpak bij forensische kindinterviews, waarbij de belangen en het welzijn van het kind centraal staan.

-
11. D. La Rooy e.a., 'The NICHD protocol: A review of an internationally-used evidence-based tool for training child forensic interviewers', *Journal of Criminological Research, Policy and Practice* (1) 2015, afl. 2, p. 76-89.
 12. D. Brown, D. Walker & E. Godden, 'Tele-forensic interviewing to elicit children's evidence – Benefits, risks, and practical considerations', *Psychology, Public Policy, and Law* (27) 2021, afl. 1, p. 17-29; J.J. Dickinson, N.E. Lytle & D.A. Poole, 'Tele-forensic interviewing can be a reasonable alternative to face-to-face interviewing of child witnesses', *Law and Human Behavior* (45) 2021, afl. 2, p. 97-111; I.A. Su & S.J. Ceci, "'Zoom Developmentalists': Home-based videoconferencing developmental research during COVID-19", 2021.
 13. M. Lamb, K. Sternberg, Y. Orbach, I. Hershkowitz, D. Horowitz & P.W. Esplin, 'The effects of intensive training and ongoing supervision on the quality of investigative interviews with alleged sex abuse victims', *Applied Developmental Science* (6) 2022, afl. 3, p. 114-125.